

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра китайської філології

Курсова робота з китайської філології

на тему:

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АФІКСІВ У СЛОВОТВОРІ
СУЧАСНОЇ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ**

Студентки IV курсу, групи ЗПкит 28-20

факультету східної і слов'янської філології

заочної форми навчання

Освітньої програми

Китайська мова і література та переклад,

західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.065 Східні мови

та літератури (переклад включно),

перша - китайська

Олефіренко Вікторії Сергіївни

Викладач

Нижегородцева А.О.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ

ПОЗНАЧЕНЬ.....

ВСТУП .....

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АФІКСАЦІЇ В
СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ.....

1.1 Поняття афікса та його роль у словотворі китайської мови.....

1.2 Класифікація афіксів у сучасній китайській мові.....

1.3 Особливості афіксації в різних частинах мови.....

1.4 Порівняльний аналіз афіксації в китайській мові з іншими
мовами.....

Висновки до 1 розділу.....

РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АФІКСІВ У СЛОВОТВОРІ
СУЧАСНОЇ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ.....

2.1 Використання афіксів для утворення нових слів.....

2.2 Використання афіксів для вираження граматичних значень.....

2.3 Вплив афіксів на семантику слова.....

2.4 Тенденції розвитку афіксації в сучасній китайській мові.....

Висновки до 2 розділу .....

ВИСНОВКИ.....

АНОТАЦІЯ КИТАЙСЬКОЮ МОВОЮ.....

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

T0 - позиція часу або аспекту в реченні (наприклад, минулий час)

D0 - пов'язаний з визначником у номінативній групі (наприклад, артиклем або вказівним займенником).

ВСТУП

Китайська мова, як одна з найдавніших та найпоширеніших мов світу, має унікальну систему словотворення. Афікси, як невід'ємна частина цієї системи, відіграють важливу роль у формуванні нових слів та вираженні різноманітних граматичних значень. Дослідження особливостей використання афіксів у сучасній китайській мові є актуальним з кількох причин:

- **Поглиблення знань про словотвір китайської мови:** Афікси є ключовим елементом словотвірної системи китайської мови, їх вивчення дозволяє краще зрозуміти механізми формування нових слів та їх семантичні особливості.
- **Розвиток міжкультурної комунікації:** Китайська мова набуває все більшого значення у світі, тому дослідження її словотвірної системи сприяє кращому розумінню китайської культури та ментальності.
- **Вдосконалення методики викладання китайської мови як іноземної:** Знання особливостей використання афіксів є важливим для викладачів китайської мови, оскільки дозволяє ефективніше навчати студентів словотвору та розширювати їх словниковий запас.

Об'єкт дослідження: афікси в сучасній китайській мові.

Предмет дослідження: особливості використання афіксів у словотворі сучасної китайської мови.

Мета дослідження: проаналізувати особливості використання афіксів у словотворі сучасної китайської мови та виявити їх роль у формуванні нових слів та вираженні граматичних значень.

Завдання дослідження:

- визначити поняття афікса та його роль у словотворі китайської мови.

- класифікувати афікси за різними критеріями.
- проаналізувати особливості використання афіксів у різних частинах мови.
- визначити роль афіксів у вираженні граматичних значень.
- порівняти особливості використання афіксів у сучасній китайській мові з іншими мовами.

Методи дослідження:

- аналіз лінгвістичної літератури.
- аналіз словників та мовних корпусів.
- порівняльний аналіз.
- описовий метод.

Структура роботи: курсова робота складається з переліку умовних позначень, вступу, двох розділів, висновків, анотації англійською мовою, списку використаної літератури. Загальний об'єм курсової роботи 41 сторінка. Об'єм основної частини 33 сторінки.

Практичне значення дослідження: результати дослідження можуть бути використані для подальшого вивчення словотвірної системи сучасної китайської мови, а також для вдосконалення методики викладання китайської мови як іноземної.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АФІКСАЦІЇ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

1.1. Поняття афікса та його роль у словотворі китайської мови

Поняття афікса та його роль у словотворі китайської мови є ключовими аспектами вивчення мовної структури та механізмів формування слів. Афікс – це морфема, яка додається до слова для утворення нового слова або для зміни його значення чи граматичної форми. У китайській мові афікси відіграють важливу роль у словотворенні, що відображається у багатому різноманітті способів утворення слів.

Дослідники, такі як Лі Цзінь (Li Jin), вказують на важливість вивчення афіксів у китайській мові для розуміння не лише словотворення, а й семантичних аспектів мови. В їх дослідженнях відзначається, що афікси у китайській мові можуть мати різні функції, включаючи вираження граматичних значень і створення нових слів з різними семантичними відтінками.

Зазначені особливості використання афіксів у китайській мові свідчать про складність та багатство словотворчої системи цієї мови. Вивчення афіксів дозволяє краще розуміти механізми формування слів, виявляти тенденції у словотворчому процесі та аналізувати семантичні відтінки слів у контексті китайської мови.

Афікси у словотворенні китайської мови відіграють значну роль, яка заслуговує на більш детальний огляд. Вони служать як показник не тільки словотвірних можливостей мови, а й культурної специфіки та історичних змін в лексиці. Така думка знаходить підтвердження у роботах численних дослідників, серед яких можна назвати Олега Козоріза, який у своїх працях звертає увагу на афіксальний словотвір у юридичній термінології китайської мови. Афікси, які використовуються у китайському словотворенні, часто передають відтінки значень слова, формують його стилістичну забарвленість та емоційний вплив. Важлива характеристика афіксів у китайській мові полягає у їх здатності до ненасильницького словотворення, тобто створення слів без перекручування

первісних

значень.

Серед типів афіксів у словотворенні китайської мови можна виокремити префікси, суфікси та інтерфікси, які по-різному взаємодіють із коренями слів. Відомо, що одна і та ж афіксальна морфема в різних контекстах може нести різні функціональні навантаження. Більшість афіксів у китайській мові мають своє фіксоване положення щодо кореня, що зумовлено як синтаксичними, так і морфологічними властивостями китайського словотвору. Так, префікси передують основі слова, тоді як суфікси виступають після неї і детермінують, як правило, категорію роду, випадку чи часу в межах відповідних словоформ. У разі китайської мови, особливе місце в афіксальному словотворі займають суфікси, які можуть вказувати на семантичні відношення між морфемами та служити засобом для створення нових лексем.

Морфема, як найменша значима одиниця мови, є ключовим елементом розуміння процесів словотвору. У китайській мові ієрогліфи здебільшого відповідають саме морфемам, які не піддаються подальшому членуванню. Такі приклади, як 书 (shū - "книга") або 跑 (pǎo - "бігати"), ілюструють цю відповідність. Однак, існують ієрогліфи, що являють собою злиття двох морфем, як 马虎 (mǎhū - "недбалий") - "кінь" + "тигр". Подібні приклади демонструють, що хоч китайська і є переважно аналітичною, в ньому присутні елементи синтетизму, що виражаються в афіксації.

Афікси, приєднуючись до кореня, можуть змінювати значення або граматичну функцію слова. Приклади суфіксів, що утворюють іменники: 子 (zǐ) в 桌子 (zhuōzi - "стіл") або 头 (tóu) в 石头 (shítou - "камінь"). Також є суфікси, що формують дієслова, як 起来 (qǐlái) в 站起来 (zhànqǐlái - "вставати"), або прикметники, як 的 (de) у 好的 (hǎode - "добрий"). Це показує здатність афіксів до словотвору, розширюючи лексичний репертуар мови.

Важливим аспектом є і емоційне забарвлення, яке надають афікси. Наприклад, 儿 (er) в 小孩儿 (xiǎoháir - "дитина") вносить відтінок ласки. Також афікси можуть вказувати на ступінь якості, як 一点儿 (yīdiǎnr - "трохи") або 很多

(hěnduō - "багато"). Це свідчить про те, що афікси не просто механічно змінюють слова, а й збагачують їх смисловими нюансами.

Цікаво відзначити, що деякі морфеми, як 吗 (ma - питальна частка) або 国 (guó - "країна"), не можуть функціонувати як самостійні слова, а вимагають приєднання інших морфем, утворюючи, наприклад, 好吗 (hǎo ma - "добре?") або 国家 (guójiā - "державна"). Такі приклади підкреслюють, що афікси в китайській мові грають роль не тільки в розширенні лексики, але і в самій побудові речень, що розмиває межі між аналітизмом і синтетизмом.

Афікси є важливими елементами у структурі слова, які додають до кореня для утворення нових слів. У китайській мові афікси часто виступають у формі радикалів, які можуть нести в собі семантичне навантаження та вказувати на певні смислові категорії. Наприклад, радикал “水” (вода) може входити до складу багатьох ієрогліфів, пов'язаних з водою, та утворювати слова з відповідним значенням.

Водночас, більшість китайських афіксів є самородженими, тобто вони виникли внаслідок історичного розвитку мови та її внутрішніх потреб. Це відрізняється від англійської мови, де багато афіксів запозичені з інших мов, таких як латинська та грецька. Така особливість китайських афіксів вказує на глибоку внутрішню логіку та самодостатність китайської мовної системи.

З історичної точки зору, афікси в китайській мові почали активно формуватися під час династій Вей та Цзін, коли відбувалося значне збагачення лексики та зростання кількості багатоскладових слів. Це свідчить про те, що афікси відіграли ключову роль у розвитку та ускладненні мовної структури. [25; с. 2579]

Китайська мова відома своєю опірністю до лексичного запозичення. Це можна пояснити ідеографічною природою китайських символів, де нове використання символів очікується бути узгодженим з їх використанням у попередній літературі. Таким чином, асоціація між графічною формою та фонетичною формою завжди була вільною, що робить недоречним використання

символів як простого фонетичного представлення.

Історія лексичного запозичення в китайській мові показує, що періоди великомасштабного запозичення слів були пов'язані з розповсюдженням буддизму, який приніс слова з індійських мов, Новою культурною рухом у 1910-х роках, який приніс слова з японської та європейських мов, та "Реформою та відкриттям" з 1978 року, яка продовжує приносити слова з англійської мови. У всіх цих випадках, китайська мова використовувала різні підходи до запозичення, включаючи транслітерацію, калькування, компроміси між значенням та вимовою, творення на основі запозичень, змішані запозичення та графічні запозичення. [35; с. 2]

1.2. Класифікація афіксів у сучасній китайській мові

Основним критерієм класифікації афіксів є їх позиція відносно корня. У китайській мові, як і в багатьох інших, ми зустрічаємо два основних типи:

Префікси - розміщені перед коренем і на китайській мові представлені досить скромно. Один із найчастіших прикладів - 老 (lǎo - "старий"), який приєднується до істотних, обозначаючих людей, наприклад, 老師 (lǎoshī - "учитель") або 老朋友 (lǎo péngyou - "старий друг").

Суфікси - більш численні та різноманітні на китайській мові. Вони розташовуються після кореня та можуть виконувати різні функції: утворювати створювальні (як 子 (zǐ) в 桌子 (zhuōzi - "стіл") або 头 (tóu) в 石头 (shítou - "камінь"), дієслова як (起来 (qǐlái)) в 站起来 (zhànqǐlái - "вставати")), або прикладні (як 的 (de) в 好的 (hǎode - "добрий")).

Інший важливий аспект - це функція, яку виконує афікс. Окрім словотворчих функцій, афікси можуть носити емоційну окраску, наприклад, 儿 (er) в 小孩儿 (xiǎoháir - "дитина"), або показувати на ступінь якості, як 一点儿 (yídiǎnr - "трохи").

(yīdiǎnr - "трохи") або 很多 (hěnduō - "багато"). Також існують суфікси, що утворюють прислівники, наприклад, 地 (de) в 慢慢地 (mànmàn de - "повільно").

Морфемі у китайській мові можуть бути як споконвічно китайськими, так і запозиченими. Це стосується й афіксів. Наприклад, суфікс 化 (huà) в 现代化 (xiàndàihuà - "модернізувати") є китайським, а наприклад 克 (kè) в 巧克力 (qiǎokèlì - "шоколад") – запозичений з англійської мови.

З точки зору словоутворення, один ієрогліф - це як правило одна морфема. Однак деякі морфемі не здатні виступати як самостійні слова і вимагають приєднання інших морфем. Наприклад, 吗 (ma) або 国 (guó) самі по собі не мають лексичних значень і використовуються тільки в поєднанні з іншими морфемами, утворюючи 好吗 (hǎo ma - "добре?") або 国家 (guójiā - "держав").

Однією з найбільш значних проблем у класифікації китайських афіксів є їх ізольований характер, що ускладнює розрізнення коренів і афіксів. Однак дослідники запропонували різні критерії для подолання цієї проблеми. Наприклад, деякі лінгвісти класифікують китайські афікси на основі їх позиції в слові, розрізняючи префікси, суфікси, інфікси та циркумфікси.

Іншим важливим критерієм для класифікації китайських афіксів є їх функція або значення. Деякі китайські афікси з часом зазнають семантичного відбілювання, втрачаючи своє початкове значення та стаючи більш абстрактними. Наприклад, китайський суфікс «-ist» спочатку означав «той, хто практикує», але став більш загальним за значенням. Цей процес може призвести до появи нових слів з різними значеннями.

Продуктивність також є важливим фактором у класифікації китайських афіксів. Індекс був адаптований для вимірювання продуктивності китайських афіксів, враховуючи їхню частоту появи в корпусі. Високопродуктивні афікси — це ті, які трапляються часто і можуть поєднуватися з багатьма різними коренями для утворення нових слів.

На додаток до цих критеріїв дослідники також досліджували роль полісемії в розвитку китайських афіксів. Полісемія відноситься до явища, коли одна

морфема має кілька пов'язаних значень

Класифікація афіксів у китайській мові викликає значний науковий інтерес, оскільки традиційні критерії вільних та зв'язаних морфем, а також змістових та функціональних ознак, не завжди чітко застосовуються до китайської морфології.

Дослідники з Національного Тайванського університету пропонують три кількісні характеристики для моделювання афіксоїдної поведінки: морфологічну продуктивність, синтаксичну продуктивність та семантичну різноманітність. Вони виявили, що більшість китайських морфем мають невизначений статус, що ускладнює чітке визначення афіксів у мові. Це підтверджується діахронічними дослідженнями, які вказують на роль полісемії лексичних коренів у різних історичних налаштуваннях.

Зокрема, аналізуються такі афікси, як “-兒” (-ér), “-化” (-huà) та “-頭” (-tóu), які використовуються у словотворенні. Наприклад, суфікс “-兒” (-ér) може використовуватися для створення димінутивних форм, тоді як “-化” (-huà) вказує на процес перетворення або зміни. Однак, важливо відзначити, що навіть такі афікси не завжди можуть бути чітко класифіковані через їх полісемічність та зміни в їх використанні протягом часу. [12; с. 2880]

За позицією відносно кореня слова афікси поділяються на префікси та суфікси. Префікси розташовуються перед коренем, а суфікси - після нього. Наприклад, префікс 老 lao- є фонетичним префіксом, який допомагає збалансувати слова у вимові: 老虎 (тигр), 老鼠 (миша), 老师 (вчитель) тощо. Суфікс “-者” вказує на особу, яка виконує дію, наприклад: “письменник” (作家) - “той, хто пише” (寫作者).

Афікси також можна класифікувати за їх функціональним призначенням. Функціональні афікси можуть фонетично допомагати збалансувати слова у вимові та граматично вказувати на форму множини займенників. Тобто, деякі

афікси виконують фонетичні функції, допомагаючи досягти балансу та милозвучності слів, а інші - граматичні функції, наприклад, маркування множини.

Ще одним критерієм класифікації афіксів є ступінь їх продуктивності та частотності використання. В роботі згадується, що "напівафікси дають змогу утворювати ряди слів, котрі позначають саме значні семантичні категорії (особи, предмети, явища), і навіть вирізняються найбільшою результативністю для формування різних лексичних одиниць" [24; с. 93]. Тобто, деякі афікси, зокрема напівафікси, є більш продуктивними і часто використовуються для утворення нових слів.

1.3. Особливості афіксації в різних частинах мови

Афіксація є одним з найважливіших способів словотворення в китайській мові. Вона полягає в додаванні до основи слова афіксів - префіксів, суфіксів та інфіксів, які змінюють його значення або граматичні характеристики.

Афіксація в китайській мові має свої особливості, які відрізняються залежно від частини мови.

В іменниках афіксація використовується для утворення нових слів з різними значеннями. Наприклад, суфікс 子 (zǐ) використовується для утворення зменшувальних іменників, таких як 桌子 (zhuōzi) - "стіл" (від 桌 (zhuō) - "стіл"). Інший суфікс, 头 (tóu), використовується для утворення іменників, що позначають одиниці виміру, наприклад, 公里 (gōnglǐ) - "кілометр" (від 公 (gōng) - "громадський" та 里 (lǐ) - "миля").

В дієсловах афіксація використовується для утворення різних граматичних форм, таких як час, вид та заставка. Наприклад, префікс 不 (bù) використовується для утворення заперечення, наприклад, 不吃饭 (bù chīfàn) - "не їсти" (від 吃饭

(chīfàn) - "їсти"). Суфікс 了 (le) використовується для утворення доконаного виду, наприклад, 吃了 (chīle) - "з'їв" (від 吃 (chī) - "їсти").

В прикметниках афіксація використовується для утворення ступенів порівняння та інших граматичних форм. Наприклад, суфікс 的 (de) використовується для утворення присвійного прикметника, наприклад, 我的 (wǒ de) - "мій" (від 我 (wǒ) - "я"). Суфікс 最 (zuì) використовується для утворення найвищого ступеня порівняння, наприклад, 最好的 (zuì hǎo de) - "найкращий" (від 好 (hǎo) - "добрий").

В прислівниках афіксація використовується для утворення різних ступенів інтенсивності та інших граматичних форм. Наприклад, суфікс 地 (de) використовується для утворення прислівника способу дії, наприклад, 慢慢地 (màn màn de) - "повільно" (від 慢 (màn) - "повільний"). Суфікс 很 (hěn) використовується для утворення прислівника високого ступеня інтенсивності, наприклад, 很高兴 (hěn gāoxìng) - "дуже радий" (від 高兴 (gāoxìng) - "радий").[33; с.3]

Китайська мова, відома своєю багатою історією та унікальною структурою, демонструє цікаві особливості утворення слів, зокрема, в сфері афіксації. На відміну від багатьох індоєвропейських мов, де афіксація є поширеним та продуктивним способом словотворення, китайська мова використовує її більш обмежено та з певними специфічними характеристиками.

Суфіксація в китайській мові переважно обмежується іменниками та дієсловами. Для іменників суфікси служать для вираження таких граматичних категорій, як множина ("-們" (men) в "人們" (rénmen) – "люди"), зменшувально-пестливі форми ("-兒" (ér) в "鳥兒" (niǎo'er) – "пташка"), а також для позначення абстрактних понять ("-性" (xìng) в "可能性" (kěnéngxìng) – "можливість").

У дієсловах суфіксація використовується рідше і має менш виразну граматичну функцію. Часто зустрічається суфікс "-着" (zhe), який вказує на тривалість дії або стан ("看着" (kànzhe) – "дивитися").

Префіксація в китайській мові відіграє меншу роль, ніж суфіксація. Деякі префікси використовуються для утворення дієслів з протилежним значенням ("老" (lǎo) в "老虎" (lǎohǔ) – "тигр" та "老鼠" (lǎoshǔ) – "миша").

Однією з найвиразніших особливостей китайської морфології є складова структура. Кожна морфема, як правило, відповідає одному складу, що обмежує можливості афіксації. Цей феномен призводить до того, що словотворення в китайській мові часто відбувається шляхом словоскладання, тобто поєднання двох або більше морфем в одне слово ("飞机" (fēijī) – "літак", від "飛" (fēi) – "літати" та "机" (jī) – "машина").

Редуплікація також є важливим засобом словотворення в китайській мові. Вона полягає в повторенні складу або слова для вираження різноманітних значень, таких як множина, підсилення, зменшення інтенсивності або тривалості дії ("看看" (kànkàn) – "подивитися", "紅紅的" (hónghóngde) – "червоненький").

Дослідження китайського лінгвіста Чжао Юаньженя підкреслюють важливість тону в китайській мові. Зміна тону може впливати на значення слова, а отже, і на його морфологічну структуру.

На закінчення, афіксація в китайській мові має свої унікальні характеристики, які відрізняються від індоєвропейських мов. Обмежена кількість складів та перевага односкладових морфем сприяють розвитку інших морфологічних процесів, таких як словоскладання та редуплікація. Разом ці характеристики формують багату та різноманітну морфологічну систему китайської мови.

У сучасній китайській мові відбувається збільшення кількості моноскладних морфем, а також поява двоскладних форм, таких як «yíqian» (до) і «yíhou» (після). Ці форми демонструють поведінку, відмінну від істотних, постпозиційних, словотворчих або фразових афіксів, і представляють собою

нову категорію в області морфосинтаксису. Їх повідомлення може бути пов'язане з раннім походженням і частотою використання у кінці фрази. У статті Фен-сі Лю і Кристофера Оукдена з Університету Арізони передбачається, що ці форми є наступними частотами їх використання в кінці фрази. В китайській мові існує велика кількість зв'язаних морфем, які не є афіксами і схожі на вільні морфеми тим, що містять відкритий клас, на відміну від закритого класу. Прикладом може служити форма «юань» (двір), яка не утворює слово сама по собі, але поєднується з іншими морфемами для створення нових слів, як вказує Лю. Це підтверджує ідею про те, що в китайській мові відбувається розширення системи афіксації для рахунку включення нових форм. [19; с. 57]

1.4. Порівняльний аналіз афіксації в китайській мові з іншими мовами

Афіксація є одним з ключових способів словотворення в багатьох мовах світу. Проте, коли ми порівнюємо процеси афіксації в китайській мові з іншими мовами, ми помічаємо деякі суттєві відмінності.

На відміну від багатьох індоєвропейських мов, де афікси відіграють важливу роль у словотворенні, китайська мова характеризується переважно аналітичним способом словотворення. Китайська мова не має розвиненої системи афіксації, як це спостерігається в індоєвропейських мовах. Натомість, нові слова в китайській мові утворюються шляхом комбінування корневих морфем.

Проте, це не означає, що в китайській мові повністю відсутні афікси. В сучасній китайській мові існують деякі афікси, хоча їх кількість і функції значно обмежені в порівнянні з іншими мовами. Наприклад, суфікси, такі як 子 (-zi) або 頭 (-tou), можуть додаватися до корневих морфем для утворення нових слів.

Афіксація є одним з основних способів творення нових слів у багатьох

мовах, і китайська мова не є винятком. Вона відрізняється своєю унікальною структурою та підходами до словотворення. У порівнянні з англійською, яка належить до синтетичних мов і має багатий набір афіксів, китайська мова, як ізолююча мова, має меншу кількість афіксів. Шиюн Чхен [10; с. 253] підкреслює, що афікси в китайській мові є закритими, на відміну від англійської, де афікси є відкритими і з часом можуть з'являтися нові.

У китайській мові афіксація не є такою гнучкою, як у англійській. Символи китайської мови є незалежними одиницями, і структура китайського символу є закритою, що означає, що ми не можемо збільшувати або зменшувати компоненти символу для створення нових слів. Наприклад, слово “超市” (супермаркет) є скороченням від “超级市场”. Це показує, що китайська мова використовує метод вилучення ключових частин або морфем з оригінального слова або фрази для формування нового слова.

З іншого боку, англійська мова використовує афіксацію для створення нових слів, додаючи префікси та суфікси до коренів слів. Це не тільки збільшує кількість слів у мові, але й збагачує форми вираження. Наприклад, слово “inventor” утворене від дієслова “invent” з додаванням суфікса “-or”, що змінює його в іменник. [10; с. 251]

Афіксація в китайській мові є унікальним явищем, яке відрізняється від афіксаційних процесів в інших мовах. Вона тісно пов'язана з лінгвокультурними та етнолінгвістичними особливостями китайського суспільства. Китайська мова, належачи до синотибетської мовної родини, має свою специфіку у формуванні словотворчих афіксів, що відрізняється від індоєвропейських мов.

Евфемізація в китайській мові використовується як засіб ввічливості та уникнення табуованих тем. Це відображає глибоко вкорінені культурні норми та цінності, такі як сором'язливість та стриманість. Наприклад, у китайській мові існують евфемізми, пов'язані з весіллям та сімейними відносинами, які відображають психологію та менталітет китайського народу. Такі евфемізми, як використання фрази “важлива подія в житті” замість “весілля”, є прикладом цієї особливості.

У порівнянні з іншими мовами, китайська афіксація має свої унікальні методи та стилістику. Вона включає в себе граматичні, стилістичні, лексичні та фразеологічні засоби. Однак, через типологічні та родинні відмінності, китайські афікси відрізняються за зовнішньою формою та внутрішньою структурою від афіксів інших мов.

Вивчення афіксації в китайській мові відкриває нові перспективи для розуміння мовних процесів та культурних особливостей. Це також сприяє глибшому розумінню взаємозв'язків між мовою та культурою, а також між мовними явищами та соціальними нормами. У цьому контексті, афіксація в китайській мові є не лише мовним феноменом, а й відображенням культурної ідентичності. [3; с. 142]

Афіксація в китайській мові являє собою унікальний сценарій порівняно з іншими мовами. Хоча китайська мова відома обмеженим використанням афіксів, у мові є компоненти, які демонструють поведінку, подібну до афіксів, і можуть функціонувати як афікси, так і як незалежні лексеми [5; с. 139]. Це контрастує з такими мовами, як шведська, де акценти в словах морфологічно зумовлені [23; с. 78]. У китайській мові вивчення афіксів із негативною конотацією передбачає компонентний аналіз і структурне моделювання, щоб зрозуміти, як утворюються слова-іменники [32; с. 261]. Аналіз неологізмів у китайській та англійській мовах показує, що афіксація є найчастішим типом словотворення в англійських неологізмах [22; с. 64]. Граматичні особливості китайської мови зазвичай виражаються окремими словами, на відміну від індоєвропейських мов, де зазвичай використовуються афікси [6; с. 345]. Дослідження непрозорих китайських слів показують, що морфеми відіграють роль у розпізнаванні усного мовлення, причому їхній вплив залежить від контексту під час розуміння речення [16; с. 1]. На відміну від більшості афіксальних мов, у китайській є клас морфем, відомий як «пов'язані корені», що виявляють афіксальні властивості [13; с. 385]. Показано, що в китайській мові складні слова мають як морфемний, так і цілословний рівні репрезентації в ментальному лексиконі [11; с. 1]. Китайці, які вивчають англійську мову, стикаються з проблемами у використанні флексивних

афіксів через відмінності між двома мовами [30; с. 213]. Крім того, давні часи китайці використовували афіксацію для вираження причинного значення за допомогою фонологічних або морфологічних змін [31; с. 5]. Таким чином, аналіз афіксів у китайській мові порівняно з іншими мовами виявляє особливий мовний ландшафт, у якому афікси менш поширені, а мова більше покладається на окремі слова для вираження граматичних особливостей. Унікальні характеристики китайської морфології та словотворення підкреслюють важливість розуміння цих відмінностей у лінгвістичних дослідженнях і контексті вивчення мови.

У порівнянні з узбецькою мовою, китайська афіксація демонструє цікаві відмінності та схожості, що є важливими для розуміння лінгвістичних процесів в обох мовах.

Китайська мова, з її тоновою системою та ієрогліфічним письмом, використовує афікси для вираження граматичних відносин та семантичних нюансів. Наприклад, префікси та суфікси в китайській мові можуть вказувати на час, ступінь порівняння або формувати нові слова. У той час як узбецька мова, яка належить до тюркських мов, також використовує афікси, але в більш регулярній та передбачуваній манері.

Дослідження афіксації в китайській мові в порівнянні з узбецькою відкриває нові перспективи для лінгвістів. Воно дозволяє глибше зрозуміти, як історичні та культурні фактори впливають на розвиток мовних структур. Такі порівняльні аналізи сприяють кращому розумінню універсальних та унікальних аспектів мовної еволюції. [27; с. 10]

Висновки до 1 розділу

У першому розділі курсової роботи ми заглибилися у теоретичні основи афіксації у китайській мові, дослідивши її унікальність та складність.

Афіксація в китайській мові відіграє менш значну роль, ніж у багатьох індоєвропейських мовах. Це пов'язано з її ізолюючим характером, де слова не змінюються, а граматичні відношення виражаються за допомогою порядку слів та допоміжних слів.

Китайська афіксація характеризується переважанням суфіксації над префіксацією. Суфікси виконують різноманітні функції, такі як творення нових частин мови, вираження граматичних категорій (числа, роду, відмінку) та ступеня якості прикметників.

Класифікація афіксів у китайській мові представляє складну задачу через обмеженість їх використання та розмитість меж між афіксами та самостійними лексемами.

Порівняльний аналіз афіксації у китайській та інших мовах виявляє унікальні особливості китайської морфології та словотворення, пов'язані з ідеографічною писемністю та переважанням однокладових морфем.

Дослідження цього розділу підкреслює, що:

- афіксація у китайській мові є не просто механічним процесом, а відображає культурні та історичні особливості китайського суспільства.
- вивчення афіксації у китайській мові вимагає комплексного підходу, який враховує як структурні, так і семантичні аспекти мови.
- порівняння китайської афіксації з іншими мовами дозволяє глибше зрозуміти універсальні та унікальні аспекти мовної еволюції.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АФІКСІВ У СЛОВОТВОРІ СУЧАСНОЇ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

2.1. Використання афіксів для утворення нових слів

Афіксація в китайській мові є ключовим механізмом для створення нових слів, що дозволяє мові бути гнучкою та адаптивною до нових понять та ідей. У китайській мові існує багато афіксів, які можуть бути префіксами, суфіксами або інфіксами, і кожен з них має свої особливості та умови використання.

Афікси в китайській мові не лише допомагають формувати нові слова, але й відіграють важливу роль у визначенні семантичних відносин між словами. Наприклад, додавання суфікса може змінити значення слова, надаючи йому нову ідентичність або властивість. Це відображається у багатстві китайської лексики, де одне слово може мати кілька значень залежно від контексту його використання.

Важливо зазначити, що процес словотворення за допомогою афіксації в китайській мові тісно пов'язаний з культурними та історичними аспектами. Через це, нові слова, що утворюються, часто відображають культурні зміни та соціальні тенденції, що відбуваються у суспільстві. [21; с. 125]

У китайській мові, хоча традиційні афікси трапляються рідко, існують компоненти, що поводяться як афікси і можуть функціонувати як самостійні лексеми [5; с. 139]. У китайській мові відсутні морфологічні афікси, що призводить до вищої ймовірності використання дієслів як іменників і навпаки порівняно з англійською мовою [14; с. 409]. Китайські діти схильні більше покладатися на морфологічний аналіз під час вивчення нових слів, можливо, через семантичну спорідненість і типи морфем у мові [26; с. 54]. Хоча афіксальне словотворення не є основною тенденцією в китайській мові, афіксація залишається найважливішим аспектом китайського словотворення [21; с. 124]. Китайське словотворення відрізняється від багатьох мов, оскільки в ньому слова створюються з використанням ієрогліфів і словотворів, а не коренів та афіксів [15; с. 919]. Складний зв'язок між китайськими ієрогліфами та їхніми словотвореннями зумовлений двоскладовою природою мови: понад 70% слів

являють собою біморфемні сполуки [20; с. 84]. У китайській мові є великий клас морфем, відомих як «пов'язані корені», що мають афіксальні властивості, але кодують лексичну, а не граматичну інформацію [13; с. 385]. Вважається, що дериваційні афікси в мандаринській китайській мові походять від складових компонентів і здаються фіксованими в положенні з певним значенням у складних словах [7; с. 115]. Продуктивні афіксаційні процеси, у тому числі дериваційна та флективна афіксація, спостерігаються в сучасній китайській мові [18; с. 170]

Використання афіксів для утворення нових слів у китайській мові є одним із ключових аспектів морфології та лексикології. Афіксація, як метод словотворення, дозволяє розширювати словниковий запас та адаптувати мову до змінюваних потреб суспільства. У китайській мові існує багато способів утворення слів, серед яких афіксація займає важливе місце.

Словотворчі моделі китайської мови можна розділити на три основні частини: лексичний морфем, який є основою словотворення; афіксуючий лексем - формативний афікс або формант; та природа, сутність утворення складу. Важливо відзначити, що афікси в китайській мові часто походять від самостійних слів і не завжди втрачають своє лексичне значення. Це дозволяє зберегти зв'язок між новим словом та його коренем, що сприяє кращому розумінню та запам'ятовуванню.

Використання афіксів у китайській мові є одним із найефективніших методів утворення нових слів. Цей процес не лише збагачує лексичний запас, але й відображає закони розвитку мови. У китайській мові афіксація та напівафіксація розглядаються як два незалежні способи словотворення. Основна відмінність між ними полягає в тому, що в першому випадку нові слова утворюються шляхом додавання афіксів до слів, які вже існують у мові, тоді як у другому випадку нові слова формуються за допомогою напівафіксів.

Афіксація в китайській мові є другим за ефективністю методом після словотворення. Наприклад, слово “老虎” (laohu – тигр) утворено за допомогою афіксації, де “老” (lao) виступає як префікс, а “虎” (hu) є коренем слова. Також існують слова, які утворені за допомогою напівафіксів, такі як “论” (lun), що в

процесі розвитку можуть перетворитися на повноцінні афікси.

Словотворення за допомогою афіксів у китайській мові має довгу історію, і багато сучасних афіксів походять від значущих слів. Це свідчить про те, що афікси в китайській мові не втратили свого лексичного значення і продовжують виконувати свою функцію у словотворенні. Наприклад, префікси “老” (lao), “阿” (a), “小” (xiao) та інші, а також суфікси “子” (zi), “儿” (er), “头” (tou) є активними утворювачами нових слів.

Афіксація в китайській мові є другим за ефективністю методом після словотворення. Вона дозволяє створювати нові слова, додаючи до існуючих слів афікси, які базуються на словах мови, а також використовуючи напівпрефікси. Це підкреслює важливість афіксів як ефективних засобів генерації нових слів. [17; с. 627]

2.2. Використання афіксів для вираження граматичних значень

Використання афіксів у китайській мові є ключовим елементом для вираження граматичних значень, що дозволяє формувати слова та надавати їм нові смислові відтінки. Афіксація в китайській мові має глибокі коріння, що відображається у багатстві морфем, які використовуються для створення нових слів. Наприклад, префікс “再” (zài), що означає “знову”, може бути доданий до дієслова для створення значення повторної дії, як у слові “再見” (zàijiàn), що означає “побачимося знову”.

Суфікси також відіграють важливу роль у формуванні словотворчих конструкцій. Вони можуть вказувати на зменшувальну форму або виражати певні емоційні відтінки. Наприклад, суфікс “兒” (ér), часто використовується в північних діалектах, надає словам зменшувальне або ласкаве забарвлення.

Важливо відзначити, що афікси в китайській мові не лише виконують словотворчу функцію, але й відіграють роль у вираженні синтаксичних відносин між словами в реченні. Так, використання афіксів може змінювати порядок слів

у реченні, що є важливим для розуміння граматичної структури китайської мови.

Китайська мова, відома своєю унікальною структурою, використовує різноманітні механізми для вираження граматичних значень. І хоча вона не належить до флективних мов з розгалуженою системою відмінювання та дієвідмінювання, афікси все ж відіграють свою роль у формуванні граматичних категорій та відтінків значень.

Основний тип афіксів у китайській мові - це суфікси. Вони додаються до кореня слова, надаючи йому додаткову інформацію про його граматичну функцію або лексичне значення. Однією з важливих функцій суфіксів є творення нових частин мови. Наприклад, суфікс "-性" ("-xìng") дозволяє утворювати іменники від прикметників, як у словах "可能性" ("kěnéngxìng" - можливість) або "重要性" ("zhòngyàoxìng" - важливість). Суфікс "-者" ("-zhě") вказує на особу, що виконує дію, як у словах "读者" ("dúzhě" - читач) або "作者" ("zuòzhě" - автор).

Крім того, суфікси використовуються для вираження граматичних категорій, таких як число, рід та відмінок. Наприклад, суфікс "-们" ("-men") вказує на множину іменників, що позначають людей, як у словах "学生们" ("xuéshengmen" - студенти) або "朋友们" ("péngyoumen" - друзі). Суфікс "-子" ("-zi") часто використовується для творення іменників, що позначають предмети, як у словах "桌子" ("zhuōzi" - стіл) або "椅子" ("yǐzi" - стілець).

Важливим аспектом афіксації в китайській мові є використання суфіксів для вираження ступеня якості прикметників. Наприклад, суфікс "-极了" ("-jíle") вказує на високий ступінь якості, як у виразі "好极了" ("hǎo jíle" - дуже добре). Суфікс "-一点儿" ("-yīdiǎnr") виражає зменшеність, як у фразі "高一点儿" ("gāo yīdiǎnr" - трохи вищий).

Афіксація в китайській мові не обмежується лише суфіксами. Існують також префікси, хоча вони менш поширені. Наприклад, префікс "阿-" ("Ā-") використовується перед іменами людей для вираження близьких стосунків або ласкавого звертання, як у словах "阿姨" ("Āyí" - тітка) або "阿妹" ("Āmèi" -

молодша сестра).

Використання афіксів дозволяє китайській мові виражати різноманітні граматичні значення та відтінки, збагачуючи її виразні можливості. Афіксація, хоч і не настільки розгалужена, як у деяких інших мовах, є важливим інструментом для формування граматичних категорій та уточнення значень слів у китайській мові.

Використання афіксів у китайській мові є одним із ключових аспектів для вираження граматичних значень, оскільки вона належить до кореневих або ізолюючих мов, де слова не змінюються, а граматичні відношення виражаються за допомогою порядку слів та допоміжних слів. Наприклад, суфікс “了” (le) використовується для позначення минулого завершеного часу, як у реченні “昨天我买了一本书” (zuotian wo maile yi ben shu), що перекладається як “Учора я купив книгу”. Цей суфікс вказує на те, що дія відбулася у минулому.

Іншим прикладом є суфікс “着” (zhe), який вказує на тривалість дії, як у реченні “哥哥听着音乐” (Gege tingzhe yinyue), що означає “Старший брат слухає музику”. В цьому випадку суфікс “着” показує, що дія відбувається саме зараз.

Також важливим є використання суфікса “过” (guo) для вираження досвіду або дії, яка відбулася у невизначений час у минулому, наприклад “我去过那个城市” (wo qiguo na ge cheng shi), що перекладається як “Я бував у тому місті”. [1; с. 21]

Афікси відіграють ключову роль у процесі граматики, яка включає в себе перетворення лексичних слів у граматичні морфеми та слова. Наприклад, у китайській мові суфікс “了” (le) спочатку використовувався для визначення завершеності дії, але з часом вибрав додаткові функції, пов’язані з аспектом і часом. Це привело до того, що “了” є маркером абсолютного вигляду та минулого часу, що підтверджується синхронним утворенням цього суфікса.

Процес граматики часто включає в себе фонетичне зменшення і фонологічну залежність від інших слів, що призводить до того, що незалежні описові слова можуть розвиватися в напівзалежних клітинках і в кінцевому

підсумку стає зв'язаною морфологією. У китайській мові також спостерігається перехід від використання афіксів у якості детермінантів у позиції D0 до їх використання у якості морфем часу в позиції T0, що є прикладом «горизонтальної граматики», коли функціональна голова в одній області (наприклад, у номінальній області) реінтерпретується як відповідна функціональна голова в іншій, паралельній області (в даному випадку в передній області).

Таким чином, афікси в китайській мові демонструють цікаві тенденції розвитку та зміни, які можуть бути корисними для розуміння загальних принципів граматики та зміни мови. Ці приклади підкреслюють важливість афіксів у формуванні граматичних категорій і показують, як вони можуть еволюціонувати та адаптуватися для вироблення нових граматичних значень у рамках природного мовного розвитку. [28; с. 10]

2.3. Вплив афіксів на семантику слова

Вплив афіксів на семантику слова є важливою темою в лінгвістиці, особливо в контексті китайської мови, що відрізняється своєю аналітичною природою та відсутністю відмін. У китайській мові використовуються напівафікси, які, хоч і можуть функціонувати як самостійні лексеми, але при цьому поводяться подібно до афіксів, надаючи нові значення або змінюючи частину мови слів. Наприклад, напівприставка “dì-” може додаватися до числівників для формування порядкових числівників, а напівсуфікс “-zì” здатний перетворювати прикметник на іменник.

Це демонструє, як морфологічні процеси впливають на семантику слів і як вони можуть бути використані для створення нових слів з різними значеннями. Важливо, що такі морфологічні перетворення як збагачують лексичний запас, а й відбивають культурні та соціальні аспекти мови. У контексті китайської мови, де слова та їх складові тісно пов'язані, використання афіксів та напівафіксів відіграє ключову роль у формуванні семантики та розширенні можливостей мови

для вираження різноманітних концепцій. [4; с. 139]

Китайська мова, зокрема її стандартна форма путунхуа, представляє собою унікальний об'єкт для лінгвістичного аналізу, зокрема, в аспекті морфології та семантики. Характерною рисою китайської є обмежена роль афіксації у формуванні та модифікації значень слів. Це пов'язано з особливостями фонотактики та морфемної структури мови, де переважає принцип "одна морфема – один склад".

Як відомо, кількість можливих складів у путунхуа значно менша, ніж в інших мовах, таких як англійська чи німецька. Це зумовлено суворими фонотактичними правилами, які обмежують комбінації ініціалей та фіналей. В результаті, мова має близько 1200 можливих складів, що створює потенційну проблему обмеженості вираження значень.

Однак, китайська мова розробила ряд механізмів для подолання цієї обмеженості. Одним з них є використання сталих словосполучень, де значення цілого не виводиться з окремих значень складових частин. Наприклад, слово "уї" означає "дощ", але у складі словосполучення "Hàn yǔ" воно набуває значення "мова", оскільки це усталене поєднання для позначення китайської мови.

Іншим механізмом є використання суфіксів, які уточнюють граматичну категорію слова. Наприклад, суфікс "-zǐ" перетворює дієслово "zhū" ("стіл") на іменник "zhūzǐ", тобто "стіл" як предмет.

Також існують морфемні, які допомагають розрізнити омоніми, тобто слова з однаковим звучанням, але різним значенням. Наприклад, слово "míng" може означати як "світло", так і "темрява". Для уточнення значення використовуються додаткові морфемні: "míngliàng" – "світло, яскравий" та "hūimíng" – "темний, неясний".

Афіксація в китайській мові може включати використання префіксів, суфіксів, інфіксів та постфіксів, кожен з яких вносить свій вклад у розширення семантичного поля слова. Наприклад, додавання суфікса -化 (hua), що означає "перетворення на", до слова комп'ютер (电脑, diànnǎo) утворює новий термін 电脑化 (diànnǎo hua), що може означати "комп'ютеризацію" або "цифровізацію".

Таким чином, афікси дозволяють створювати слова, які відображають нові концепції та тенденції в технологічному світі.

Семантичні особливості ІТ-неологізмів у китайській мові часто базуються на запозиченнях з англійської, що є провідним джерелом виникнення нових термінів. Афіксація в цьому контексті виступає як засіб адаптації запозичених слів до структури китайської мови, зберігаючи при цьому їх первісне значення. Це дозволяє китайській мові ефективно інтегрувати міжнародну термінологію, збагачуючи власний лексичний запас.

Важливо відзначити, що афіксація не лише сприяє створенню нових слів, але й відіграє роль у формуванні стилістичних та емоційних відтінків мовлення. Використання афіксів може надавати словам більш формального або неформального характеру, залежно від контексту та потреб спілкування. Так, афікси стають інструментом для вираження тонкощів мовленнєвого акту, збагачуючи мову новими відтінками значень. [2; с. 46]

Афікси, такі як суфікси - 兒 (-r), - 化 (-huà) і - head (-tou), відіграють важливу роль у процесі словотвору, додаючи нові значення до існуючих слів або змінюючи їх функціональну роль. Наприклад, суфікс -兒 може надавати слову значення зменшуваності або інтимності, в той час як - 化 використовується для утворення дієслів зі значенням перетворення або зміни, а - 头 часто не несе семантичного вкладу, служачи лише для перетворення слова в іменник.

Продуктивність афіксів, тобто їхня здатність породжувати нові слова, варіюється в залежності від контексту та часу. Дослідження показують, що деякі афікси, такі як -兒, можуть бути дуже продуктивними в сучасному китайському, незважаючи на їх обмежене використання у певних діалектах чи стилях мовлення. З іншого боку, афікси, такі як -头, можуть мати низьку продуктивність і високий рівень лексикалізації, що означає, що вони рідше використовуються для створення нових слів.

Цікаво відзначити, що суфікс -头, незважаючи на його широке використання для створення нових слів, може мати відносно низький індекс продуктивності через високу частоту використання деяких похідних слів. Це

наголошує на важливості корпусних досліджень для розуміння актуального використання афіксів у мові. [8; с. 90]

Таким чином, афікси та напівафікси в китайській мові не просто механізми словотвору, а й засоби передачі багатства та глибини культурного контексту. Їх вплив на семантику слова не можна недооцінювати, оскільки вони надають унікальні способи для формування нових значень та відображення змін у мові та суспільстві.

2.4. Тенденції розвитку афіксації в сучасній китайській мові

В сучасній китайській мові спостерігається цікава тенденція до зменшення використання афіксації, що є відображенням її аналітичного характеру. Історично китайська мова мала різноманітні морфологічні операції, такі як афіксація, інфлексія та альтернація, але з часом багато з них були втрачені. Це можна пояснити ідеографічною природою китайських ієрогліфів: мова еволюціонувала таким чином, що стабілізувала вимову кожного символу.

Зокрема, у Старокитайській мові існували різні типи морфологічних операцій, пропонованих лінгвістами, такі як префіксація та суфіксація, але згодом ці структури зникли, залишивши мову більш аналітичною. Наприклад, використання префікса s- було запропоновано для позначення каузативності, ітеративності та інших функцій, але сучасні дослідження не знаходять для нього підтвердження в сучасному китайському.

Сучасний Мандаринський китайський, на відміну від своїх історичних попередників, має менше морфологічних операцій, і більшість символів мають лише одне вимовлення. Це вказує на те, що морфологія мови адаптувалася до характеристик ідеографічної писемності. Таким чином, ідеографічні китайські символи відіграють незначну роль у формуванні шляху еволюції мови. [34; с. 578]

Афіксація відіграє ключову роль у формуванні слів сучасної китайської мови. Цей процес, що включає додавання афіксів до кореневих морфем для створення нових слів, є одним з основних способів збагачення лексичного складу

мови. У китайській мові афікси можуть бути як вільними морфемами, так і пов'язаними, що робить їх використання гнучким і різноманітним.

Продуктивність афіксів, тобто їхня здатність формувати нові слова, є важливим показником їхньої активності в мові. Наприклад, афікс -ва (huà), відповідний англійською -ise, -ify, демонструє високий ступінь продуктивності, оскільки він може приєднуватися до слів різних частин мови, включаючи іменники і прикметники, для створення нових дієслів або іменників. Це вказує на його активне використання в сучасному китайському для формування нових понять та адаптації запозичених слів.

У той же час, деякі афікси, такі як -兒 (ér), характеризуються більш обмеженою продуктивністю, що може бути пов'язано з їх специфічним використанням у певних діалектах або стилях мовлення. Тим не менш, їхня присутність у мові як і раніше важлива для вираження нюансів значень та емоційного забарвлення.

Дослідження показують, що афікси в китайській мові можуть зазнавати змін у своїй продуктивності з часом. Аналіз корпусів текстів різних історичних періодів дає можливість простежити ці тенденції та оцінити, як змінюється активність афіксів у процесі розвитку мови. Такі дослідження допомагають лінгвістам зрозуміти динаміку мови та передбачити можливі напрями її еволюції. [8; с.92]

В сучасній китайській мові спостерігається значне зростання нових слів, часто інноваційних псевдо-приставок та помітне збільшення довжини слів. Це відображається у створенні та поширенні нового слова “健康码” (Jiankang-ma, “код здоров'я”), яке виникло на тлі пандемії COVID-19 і швидко увійшло до вжитку завдяки морфологічним процесам, таким як скорочення, похідність та аналогія, де “-码” (ma, “код”) набуває нового значення, відмінного від його первісної форми як зв'язного кореня.

Лінгвістично “健康码” (Jiankang-ma) є триморфемним словом у форматі 2+1, яке фонологічно складається з одного суперфута, що робить вираз

привабливим та запам'ятовуваним. Висока продуктивність внутрішньої структури АВ-С робить “-码” (ma) сильним псевдо-суфіксом з високою морфологічною продуктивністю та фіксованим розташуванням суфікса.

З огляду на високу частоту вживання лексеми “码” (ma, “код”) у сучасній китайській мові, псевдо-суфікс “-码” (ma) може не повністю замінити його в довгостроковій перспективі, як передбачають теорії граматикалізації. Натомість, ймовірно, що лексичний “码” (ma) та псевдо-суфікс “-码” (ma) будуть існувати поруч, розвиваючись паралельними шляхами.

Цікавим прикладом є те, що “健康码” (Jiankang-ma) стало необхідністю для громадян, які повинні сканувати його перед входом у громадські місця, такі як автобуси, метро, магазини, школи тощо. Це підкреслює важливість та вплив новоствореного слова на повсякденне життя людей. Водночас, це слово породило велику кількість нових слів, пов'язаних із системою коду здоров'я та за її межами, демонструючи морфологічну продуктивність та адаптивність китайської мови до сучасних викликів. [29; с.2]

У сучасній китайській мові спостерігається цікава тенденція у розвитку афіксації, яка є ключовим елементом у формуванні слів та значень. Афікси в китайській мові відіграють важливу роль у створенні нових слів та концепцій, що особливо актуально у світлі швидкого розвитку суспільства та технологій.

Однією з особливостей сучасної афіксації в китайській мові є збільшення використання суфіксів та префіксів для формування нових термінів, особливо у науковій та технічній сферах. Це пов'язано з необхідністю адаптації мови до нових реалій та інтеграції зарубіжних термінів. Наприклад, приставка “超-” (chāo), що означає “понад”, використовується для створення слів, як “超级” (chāojí - надпотужний) або “超导” (chāodǎo - надпровідність), підкреслюючи перевагу або високий рівень характеристик.

Також помітно збільшення використання афіксів для формування слів з конкретними значеннями, що дозволяє точніше передати сенс без необхідності додавання додаткових пояснень. Це особливо важливо в юридичній та

економічній лексиці, де точність термінології має вирішальне значення.

Важливо відзначити, що процес афіксації в китайській мові тісно пов'язаний із культурними та історичними аспектами. Традиційні афікси, такі як “子” (zǐ) та “化” (huà), продовжують використовуватися для створення нових слів, відображаючи повагу до історичної спадщини та культурних традицій.

На закінчення, афіксація залишається важливим інструментом у розвитку сучасної китайської мови, відображаючи її здатність до інновацій та адаптації до змінних умов комунікації та культури. Вивчення цього процесу надає цінні відомості про механізми освіти слів та тенденції розвитку мови в цілому.

Висновки до 2 розділу

У другому розділі ми розглянули практичні аспекти використання афіксів у сучасній китайській мові, аналізуючи їх роль у словотворенні та вираженні граматичних значень.

Афіксація в китайській мові, хоч і обмежена, є важливим інструментом для утворення нових слів, що дозволяє мові бути гнучкою та адаптивною до нових понять та ідей, особливо в контексті науково-технічної та юридично-економічної лексики.

Використання афіксів не лише розширює словниковий запас, але й надає словам нові семантичні відтінки та емоційне забарвлення, збагачуючи мову та сприяючи точності та виразності мовлення.

Існують різні типи афіксів у китайській мові, включаючи префікси, суфікси, інфікси та постфікси, кожен з яких має свої особливості та умови використання.

Важливим аспектом є використання напівафіксів, які поєднують в собі властивості афіксів та самостійних лексем, сприяючи формуванню нових значень та розширенню лексичного складу мови.

Дослідження продуктивності афіксів вказує на їх різноманітність та динаміку, залежно від контексту та часу.

Афіксація в китайській мові відображає культурні та історичні особливості, що проявляється у збереженні традиційних афіксів та адаптації запозичених слів до структури мови.

Значення дослідження для розуміння китайської мови:

- афіксація, як один з морфологічних процесів, демонструє адаптивність та гнучкість китайської мови у відповідь на сучасні виклики та потреби комунікації.
- вивчення афіксації сприяє глибшому розумінню семантичних та граматичних особливостей китайської мови, дозволяючи краще інтерпретувати значення слів та їх роль у реченні.
- дослідження тенденцій розвитку афіксації допомагає передбачити

можливі напрямки еволюції китайської мови та її адаптації до нових реалій.

Підсумовуючи результати дослідження, можна стверджувати, що афіксація в китайській мові, хоч і відрізняється від інших мов, відіграє важливу роль у розвитку та збагаченні мови, відображаючи її унікальність та глибинний зв'язок з культурою та історією.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило виявити та проаналізувати особливості використання афіксів у словотворі сучасної китайської мови.

Афіксація у китайській мові має обмежену роль порівняно з індоєвропейськими мовами, що зумовлено аналітичним характером мови та принципом "одна морфема – один склад".

Незважаючи на обмеженість, афіксація все ж таки використовується для утворення нових слів, уточнення граматичних категорій та розрізнення омонімів.

Особливе місце займають сталі словосполучення, де значення цілого не виводиться з окремих значень складових частин, а також комплементарні морфемі, які допомагають уточнювати значення полісемічних слів.

Суфіксація є основним типом афіксації у китайській мові, переважно використовуючись для творення іменників та дієслів.

Префіксація відіграє меншу роль, але деякі префікси, наприклад, "老" (lǎo), активно використовуються для утворення нових слів.

Тенденції розвитку афіксації вказують на збільшення використання напівафіксів, які поєднують в собі властивості афіксів та самостійних лексем.

Сучасна китайська мова демонструє активний розвиток словотвору, включаючи творення нових слів за допомогою афіксації, словоскладання та редуплікації.

Афіксація в китайській мові відображає культурні та історичні особливості китайського суспільства.

Результати дослідження мають практичне значення для:

- подальшого вивчення словотвірної системи китайської мови, зокрема, аналізу продуктивності та семантичних особливостей афіксів.
- вдосконалення методики викладання китайської мови як іноземної, зокрема, розробки ефективних стратегій для засвоєння ієрогліфів та словотворення.
- розвитку машинного перекладу та інших технологій обробки

природної мови, зокрема, створення алгоритмів для аналізу морфемної структури китайських слів.

Перспективи подальших досліджень:

- детальніше дослідження семантичних особливостей афіксів та напівафіксів у різних контекстах використання.
- аналіз продуктивності афіксів у різних жанрах та стилях мовлення.
- порівняльне дослідження афіксації в китайській мові з іншими сино-тибетськими мовами.
- вивчення впливу запозичень на розвиток афіксації у китайській мові.

АНОТАЦІЯ КИТАЙСЬКОЮ МОВОЮ

這項工作探討了現代漢語詞彙形成中詞綴的獨特特徵和細微差異。儘管漢語主要是一種以獨立詞為主的語言，詞綴的使用相對於印歐語言而言較少，但漢語仍然利用詞綴來進行細微的語義和語法功能。研究深入探討了漢語詞綴的分類、它們在各類詞語中的分佈，以及它們對詞語意義和語法類別的影響。

研究突出了後綴的普遍性，後綴在衍生新詞、表達語法類別如數量和性別，以及指示形容詞程度方面發揮著至關重要的作用。該研究還探討了半詞綴的作用，它們模糊了詞綴和獨立詞彙之間的界線，豐富了詞彙，並促進了詞彙形成的動態性。

此外，比較分析揭示了漢語詞綴與其他語言的獨特特徵，強調了它與表意文字系統的聯繫以及單音節形態素的佔主導地位。

本研究的發現提供了有價值的見解，深入探討了詞彙形成的機制和漢語語言的演變，有助於更深入地理解其語義和語法的細微差異。該研究對進一步探索漢語形態學、語言教學方法學和自然語言處理技術具有實際意義。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дрогомирецький П., Ілійчук І. Основи китаїстики. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника., 2016. 64 с.
2. Тихонова О. Основні моделі утворення неологізмів у китайській мові. Китайська цивілізація: традиції та сучасність: Зб. ст. К. 2009. С. 134.
3. A.A. K. Euphemisms in Kazakh and Chinese languages: comparative analysis. *Journal of Oriental Studies*. 2015. Vol. 73, no. 3. P. 140–145. URL: <https://doi.org/10.26577/jos-2015-3-690> (date of access: 29.04.2024).
4. Analogical Reasoning on Chinese Morphological and Semantic Relations / S. Li et al. Proceedings of the 56th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics (Volume 2: Short Papers), Melbourne, Australia. Stroudsburg, PA, USA, 2018. URL: <https://doi.org/10.18653/v1/p18-2023> (date of access: 03.05.2024).
5. Analogical Reasoning on Chinese Morphological and Semantic Relations / S. Li et al. Proceedings of the 56th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics (Volume 2: Short Papers), Melbourne, Australia. Stroudsburg, PA, USA, 2018. URL: <https://doi.org/10.18653/v1/p18-2023> (date of access: 30.04.2024).
6. A Narrative Evaluation of Mandarin-Speaking Children With Language Impairment / Y. Hao et al. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*. 2018. Vol. 61, no. 2. P. 345–359. URL: https://doi.org/10.1044/2017_jslhr-1-16-0367 (date of access: 30.04.2024).
7. Arcodia G. F. A Construction Morphology account of derivation in Mandarin Chinese. *Morphology*. 2010. Vol. 21, no. 1. P. 89–130. URL: <https://doi.org/10.1007/s11525-010-9173-2> (date of access: 30.04.2024).
8. Arcodia G. F., Basciano B. On the productivity of the Chinese suffixes –兒 –r, –化 –huà and –頭 –tóu. *Taiwan Journal of Linguistics*. 2012. T. 10.2. C. 89–118. URL: <https://www.researchgate.net/publication/287053944>.

9. Charring-induced morphological changes of Chinese “Five Grains”: An experimental study / Y. Liu et al. *Frontiers in Plant Science*. 2023. Vol. 14. URL: <https://doi.org/10.3389/fpls.2023.1063617> (date of access: 03.05.2024).
10. Cheng S. A Contrastive Analysis of Word Formation of English and Chinese Neologisms. *Theory and Practice in Language Studies*. 2018. Vol. 8, no. 2. P. 251. URL: <https://doi.org/10.17507/tpls.0802.11> (date of access: 29.04.2024).
11. Chinese dyslexics show neural differences in morphological processing / L. Liu et al. *Developmental Cognitive Neuroscience*. 2013. Vol. 6. P. 40–50. URL: <https://doi.org/10.1016/j.dcn.2013.06.004> (date of access: 30.04.2024).
12. Computational Modeling of Affixoid Behavior in Chinese Morphology / Y.-H. Tseng et al. *Proceedings of the 28th International Conference on Computational Linguistics, Barcelona, Spain (Online)*. Stroudsburg, PA, USA, 2020. URL: <https://doi.org/10.18653/v1/2020.coling-main.258> (date of access: 28.04.2024).
13. Hsieh S.-K., Huang C.-R. When conset meets synset. the COLING/ACL, Sydney, Australia, 17–18 July 2006. Morristown, NJ, USA, 2006. URL: <https://doi.org/10.3115/1273073.1273123> (date of access: 30.04.2024).
14. Imageability predicts the age of acquisition of verbs in Chinese children / W. MA et al. *Journal of Child Language*. 2008. Vol. 36, no. 2. P. 405–423. URL: <https://doi.org/10.1017/s0305000908009008> (date of access: 30.04.2024).
15. Leveraging Word-Formation Knowledge for Chinese Word Sense Disambiguation / H. Zheng et al. *Findings of the Association for Computational Linguistics: EMNLP 2021, Punta Cana, Dominican Republic*. Stroudsburg, PA, USA, 2021. URL: <https://doi.org/10.18653/v1/2021.findings-emnlp.78> (date of access: 30.04.2024).
16. Morphosemantic activation of opaque Chinese words in sentence comprehension / J. Huang et al. *PLOS ONE*. 2020. Vol. 15, no. 8. P. e0236697.

- URL: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0236697> (date of access: 30.04.2024).
17. Mukhamedova O. M. THE EXTENT OF THE STUDY OF WORD-FORMATION AND AFFIXATION BY CHINESE LINGUISTS. *Innovative Development in Educational Activities*,. 2023. Vol. 2, no. 7. P. 626–629. URL: <https://openidea.uz/index.php/idea/article/view/1091>.
  18. MYERS J. Processing Chinese Compounds: A survey of the literature. *The Representation and Processing of Compound Words*. 2007. P. 169–196. URL: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199228911.003.0008> (date of access: 30.04.2024).
  19. Oakden C. Disyllabic Bound Forms in Modern Mandarin Chinese: An Analysis of Yiqian and Yihou. *Journal of Chinese Linguistics*. 2014. Vol. 42, no. 1.
  20. Probing Lexical Ambiguity in Chinese Characters via Their Word Formations: Convergence of Perceived and Computed Metrics / T. Wang et al. *Cognitive Science*. 2023. Vol. 47, no. 11. URL: <https://doi.org/10.1111/cogs.13379> (date of access: 30.04.2024).
  21. Ruomei F. Chinese Affixes and Word Formation. *Humaniora*. 2014. Vol. 5, no. 1. P. 122. URL: <https://doi.org/10.21512/humaniora.v5i1.2990> (date of access: 30.04.2024).
  22. ShuYao L., Nian O. S., Manokaran K. A COMPARATIVE ANALYSIS OF CHINESE AND ENGLISH WORDFORMATION BASED ON NEOLOGISMS. *Platform : A Journal of Management and Humanities*. 2021. Vol. 4, no. 2. P. 45. URL: <https://doi.org/10.61762/pjmhvol4iss2art14302> (date of access: 30.04.2024).
  23. Söderström P., Roll M., Horne M. Processing morphologically conditioned word accents. *The Mental Lexicon*. 2012. Vol. 7, no. 1. P. 77–89. URL: <https://doi.org/10.1075/ml.7.1.04soe> (date of access: 30.04.2024).
  24. Sternberg K., Sternberg R. J. *Cognitive Psychology*. Wadsworth Publishing, 2016. 640 p.

25. Tan Z., Guo Y. The Philosophical Relationship Between the Origin of English and Chinese Affixes and Their Word Format. Theory and Practice in Language Studies. 2022. Vol. 12, no. 12. P. 2578–2582. URL: <https://doi.org/10.17507/tpls.1212.13> (date of access: 24.04.2024).
26. The development of young Chinese children's morphological awareness: The role of semantic relatedness and morpheme type / M. HAO et al. Applied Psycholinguistics. 2011. Vol. 34, no. 1. P. 45–67. URL: <https://doi.org/10.1017/s0142716411000609> (date of access: 30.04.2024).
27. Umidjon A. Comparative Analysis Of Uzbek And English Proverbs. The American Journal of Social Science and Education Innovations. 2020. Vol. 02, no. 10. P. 161–164. URL: <https://doi.org/10.37547/tajssei/volume02issue10-26> (date of access: 30.04.2024).
28. Wu X.-Z. Z. Grammaticalization and Language Change in Chinese: A Formal View. Taylor & Francis Group, 2013. 336 p.
29. Xiao Y., Ren Y. Language Change and Morphological Processes in Contemporary Chinese: The Case of 健康码 (Health QR Code). Languages. 2023. T. 8, № 2. C. 123. URL: <https://doi.org/10.3390/languages8020123> (дата звернення: 03.05.2024).
30. Xu W. A Study on the Difficulties of Developing English Speaking Abilities among Chinese Tertiary EFL Students. 2018 2nd International Conference on Management, Education and Social Science (ICMESS 2018), Qingdao, China, 23–24 June 2018. Paris, France, 2018. URL: <https://doi.org/10.2991/icmess-18.2018.48> (date of access: 30.04.2024).
31. Yao J. On causatives – A comparison between European Portuguese and Mandarin Chinese. Journal of Portuguese Linguistics. 2022. URL: <https://doi.org/10.16995/jpl.5888> (date of access: 30.04.2024).
32. Yusupova K. S. K. Features Of The Formation Of Nouns Using Affixes With A Negative Connotation In Modern Chinese. The American Journal of Social Science and Education Innovations. 2020. Vol. 02, no. 12. P. 261–265.

URL: <https://doi.org/10.37547/tajssei/volume02issue12-46> (date of access: 28.04.2024).

33. Yusupova K. S. K. Features Of The Formation Of Nouns Using Affixes With A Negative Connotation In Modern Chinese. The American Journal of Social Science and Education Innovations. 2020. Vol. 02, no. 12. P. 261–265. URL: <https://doi.org/10.37547/tajssei/volume02issue12-46> (date of access: 30.04.2024).

34. Zhang L. Has Chinese always been an analytic language? Effects of writing on language evolution. Language and Semiotic Studies. 2023. URL: <https://doi.org/10.1515/lass-2023-0028> (date of access: 03.05.2024).

35. Zhang L. On the Chinese resistance to lexical borrowing: a writing-driven self-purification system. Humanities and Social Sciences Communications. 2024. Vol. 11, no. 1. URL: <https://doi.org/10.1057/s41599-023-02556-3> (date of access: 24.04.2024).